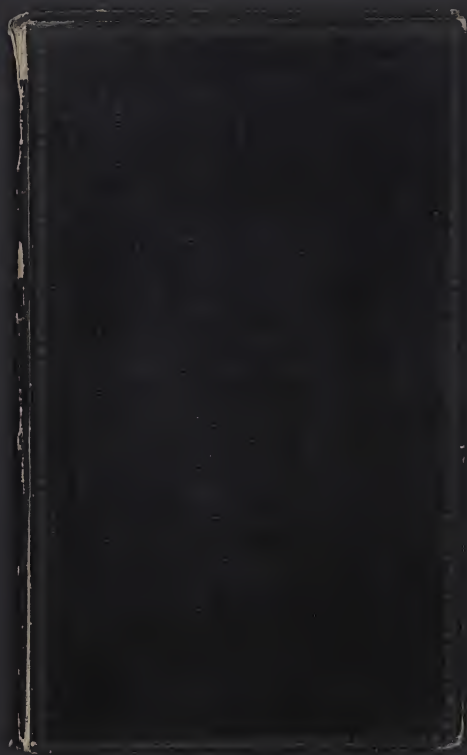
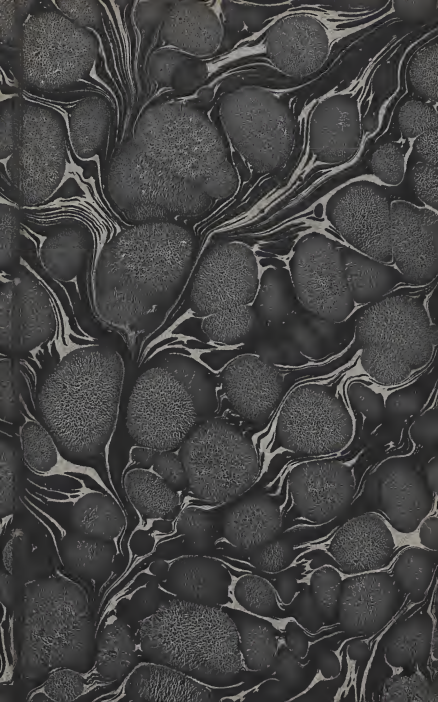

923.2

Ste

Minning
Stephans Þórarins
sonar

Kaupmannahöfn
1824.

S t u t t

Æfi- og Útfarar - minning

H e r r a

Stephans Þorarinssonar

Conferenceráðs og Riddara af Dannebroke,
Amtmanns norden og austan á Islandi.

Lundslöbusefna

Kaupmannahöfn.

Prentnd hjá *Hardvigi Fridriki Popp.*

1824.

Það er gamall og lofsverdur sidur á landi voru þegar höfðingiar og merkismenn fráfalla, að láta á prent útganga minningu þeirra, og má það telja þeim til heidurs er verðskuldad hafa almennings lof og virðingu, enn til hugbóta fyrir vini og vanda-menn, er mikils hafa mist við lát ens burtsofnada, og til fróðleiks og fyrirminnar fyrir hina er eptirlifa.

Á líkan hátt viljum vér og heidra minningu vors sæla burtkallada höfðingia, Conferenceráðs *Stephán Þórarinssonar*, er í undanfarinn 40 ár með rausn og dagnadi þjónadi Amtmanns embætti nordan og austan á Íslandi; og er þannig stuttliga að segja frá æfi hans og atgiörðum.

Conferencerád *Stephán Þórarinsson* er borinn og barnfæddur að Stóru Grund í Eyafyrði þann 24da August 1754. Foreldrar hans voru *Þórarinn Jónsson* sýslumaður í

Vadla sýslu, og *Sgríður Stephánsdóttir*, og skal seinna segja um ættir þeirra. Þórarinn Sýslumadur var á sinni tíð miög nafntogadur fyrir dugnad og stjórnsemi, enn deydi á besta aldri áður börn hans komust til menningar. *Stephán* var elstur sona hans, og þó ei nema 13 vetra þá fadur hans andadist; bauðst þá móðurbróðir hans *Olafur Stephánsson*, er þá var Amtmadur nordan og austan á Íslandi, enn síðan Stiftamtmadur yfir öllu landi, að taka hann til fósturs og uppmentunar, fór svo *Stephán* strax um haustíð eflir að fadur hans burtkalladist sudur á land til frænda síns, kom hann hönum til kénslu til biskups sáluga Dr. *Fínns Jónssonar* í Skálholti; var *Stephán* í Skálholti 2 vetur, og hafði tilsögn hiá syni biskups *Hannesí*, er seinna varð biskup, og þá var nýkomiinn *Attestatus* frá Kaupmannahafnar háskóla, enn á sumrum var *Stephán* hiá móðurbróður sínum Amtmanni *Olafi*. Nú varð það að lærimeistari hans *Hannes Finnsson* var kvaddur nidur til Kaupmannahafnar, gat *Stephán* þá ei leingur notið hans uppræðingar; var það þá ráð frænda hans og biskups að hann skyldi sigla nidur til Danmerkur, og setiast í einhvörn skóla á

Siálandi, uns hann útskrifadist til háskólans. Fór hann svo um haustid 1770 norður um land, að finna móður sína, og sigldi þáðan, um Michaelismessu skeið með Eyafíardar skipi, enn varð ei miðg greidfara, því skipið tók á leiðinni Fleckerey í Noregi, og lá þar 5 vikur. Eftir 7 vikna útivist kom hann til Kaupmannahafnar, og var þar þá kominn fyrir lærimeistari hans *Hannes Finnsson*; gjörðist það þá, að *Hannes* tókst á ný á hendur læringu hans, og útskrifadi hann til háskólans vorid eftir; tók hann svo strax, sem þá var síður, *examen artium*, og öðladist þarí mikinn lofstír. Að ári lídnu tók hann *examen philosophicum* með mesta heidri; gat hann þess, að hann meðal annara heyrði *Hee* í mælifræði og *Riisbrigh* í heimsspeki, og gvaðst hann einkum hafa haft mikil not af fyrirlestrum *Riisbrighs*.

Vorid eftir 1773 fór *Stephán* til Íslands að finna frændur sína, var hann með fálkaskipinu og kom út sunnanlands, og dvaldist svo hiá móðurbróður sínum Amtmanni *Olafi* lengi um sumarid. Í September ferdadist hann norður um land að finna móður sína, og reisti svo í Octóber með Eyafíardar skipi aptur

nidur til Kaupmannahafnar. Nú tók hann af alúd að stúdera lögvísi, sem frændur hans helst æsktu, og heyrdi með kostgæfni þá fyrilestra yfir *jus patrium* og *romanum*, sem þá voru tíðkanlegir. Af Prófessórum er hann heyrdi má nefna *Obelitz*, og þann nafnfræga *Jacob Edvard Colbiörnsen*, og mátti það ei telja hönum til lítillra nota, að hann hafði *manuduction* edur hand-leidslu hiá *Colbiörnsen*. Þá hann hafði stúderað eitt ár, kom hann eptir ósk sinni inní hið svokallada juridiska practiska edur mála-slutnings félag í Kaupmannahöfn, var þar formadur fyrir hærsta Réttar Advocat Jústits-rád *Uldal*, æfði *Stephán* sig hiá honum hálftannad ár, uns hann eptir afsladid próf var kiörinn fyrir *Procurator* í réttinum, voru þar öll mál slutt á sama hált og fyri hærsta Rétti.

1777 tók hann svokallad júridiskt Att-estats, og veittist honum þá að makedum *besti character* fyrir hvörttveggja prófid *theoreticum* og *practicum*. Að því afstöðnu géck hann, eptir tilhlutan þáverandi Etatsráds og Rentukammer-Depúterads *Jóns Eiriks-sonar*, inní Rentukammerid, og kom í hið svokallada Kammer - Cancellie, hvar

hinn nýfáladi Conferenceráð og fyrsti af Rentukammersins valsherrum *Wormskiold* þá var Kammersekreteri, og var *Stephán* hér svo í 2 samfleitt ár, og gégndi þeim störfum er fyrir féllu.

Um þessar mundir deydi *Jón Olafsson* Vicolögmaður nordan og vestan á Íslandi, og sóktu þá frændur *Stepháns* fast á að hann skyldi sækia um þetta embætti, þó annars fylgdi engar inntektir. Að sönnu var þá ásetningur hans að þéna framvegis í Rentukammerinu uns betra færi giæfist til embættis enn þetta, enn þar vænta mátti að bráðum mundi losna hið virkilega lögmansdæmi, lét hann fyrri bæn frænda sinna tilléidast að sækia um téd embætti, og var lónum það veitt 3día Februar 1779 með þeim formála, að hann skyldi fá sama lögdæmi þá laust yrði. Þó varð ei af ferd hans það ár til Íslands, því að undirlagi *J. G. Moltkes*, er þá var Præsident í Rentukammerinu, veitti konungur hönum, þann 12ta Apríl 1779, 500 rd. í reisustipendium; skyldi hann ferdast um Noreg, og kynna sér þar landyrkiu og bústiörn. Fór hann svo yfir Svíaríki um Moss og Svínasund til Christianíu í Noregi; þar dvaldist hann nokkra daga, og féck af Stíft-

amtmanni *Lewetow* leidibréf til enna bestu bústiórnarmanna í stifti hans, presta og annara embættismanna á Heidmörk Sóleyum Gudbrandsdal Gufudal Lómi og Hléseyu. Frá Hlésey ferdadist hann yfir Dofrafiöll til Gufudals, og þadan til Þrándheims; þar dvaldi hann nokkura hríð, og fór svo síðveg norður með landi, hafði hann beinisbréf frá Stiftamtmanni *Rantzau* í Þrándheimi til *Holtermanns*, er átti herragardin Österöd á Örlandi, og *Gunnerus*, er þá var Fógeti á Innriey. Hiá *Gunnerus* dvaldist hann nokkra daga á gardi hans Heggo, og sneri svo á leid til baka aptur til Þrándheims, ferdadist hann þar um bygdina í Orkadal og annarstadar, og fór svo þadan landveg um Gudbrandsdal og Heidmörk til Christianíu; þadan hélt hann til Svínasunds, géck svo leid hans um Fridriksstad og Fridrikshald, og svo landveg um Svíaríki, og kom hann aptur til Kaupmannahafnar í Janúaríó 1780, og giördi svo Rentukammerinu glöggva skírslu um ferd sína og athafnir.

Vorid eptir fór *Stephán* út til Íslands, og kom út í Hafnarfyrði; ferdadist hann svo norður um land að finna frændur sína. Á þessari ferd kom hann að máli við *Lögmann Svein Sölvason*,

er þá var ordinn miög ellimódur, og vart fær ad flytia leingur embætti sitt, og giördi lögmadur þá þann skilmála vid *Stephán* ad hann skyldi um 5 hin næstu ár reka embætti sitt, og nióta ístadin hálfra lögmanns launa. Tveimur árum seinna, eða um sumarid 1782, dó Lögmadur *Sveinn*, og tókst þá *Stephán* embættid ad öllu á hendur, og kom svo, ad lidnu náðarári eckiunnar, til fullra lögmanns launa. Þessi 5 ár er nú eru talinn, hafði *Stephán* adsetur sitt hiá módurbróður sínum Amtmanni *Olafi Stephánssyni* á Innrahólmi, og hafði hann þá auk lögmanns embættisins, ad gegna öðrum embættisstörfum, þar hann var kiörinn til ad vera medlimur í tveimur nefndum, er skipadar voru af konúngi til ad ráðslaga um skólahaldid í Skálholts og Hóla skóla, samt tugthúsid, og mátti hann ad auki vera skrifari í báðum þessum nefndum.

Um vorid 1783 þann 12ta Maí, var hann, án eigin tilstillis, af Konúngi Christiáni síöunda kvaddur til ad vera Amtmadur nordan og austan á Islandi, var hónum þa áskipad til launa Möðruvalla klaustur med undirliggjandi jardagótsi, og voru Möðruvellir þá útnefndir til æfinlegs Amtmanns seturs framvegis. Strax eptir ad hann var ordinn Amt-

madur fór hann í Júlí mánuði búferlum til Möðruvalla, og inngéck þá þann 12ta Sept. ektaskap med Höfðings Jómfrú *Ragnheidi Vigfúsdóttur* Schevings, Sýslumanns í Hegraness sýslu, var þar til áður fengid kóngsleifi, því þau voru systkinabörn að frændsemi. Reisti hann svo bú á Möðruvöllum, og flutti hvörtveggja embætti sín Amtmanns og Lögmanns med mestu rausn og dagnadi; ferdadist hann ávalt á sumrun til alþingis, og gégnði þar málum manna; stóð svo í 7 ár, uns hann eptir ósk sinni var af konungi í náð leystur frá lögmanns embættinu þann 19da Augusti 1789, og það veitt frænda hans núverandi Landsyfllrrettar Jústítíarins Conferenceráði og Dr. juris *Magnúsi Stephensen*, er áður var Vice-lögmadr.

Haustid 1799 fór hann, að fengnu leifi þar til af Rentukammeri, niður til Kaupmannahafnar, og dvaldi þar um veturinn til vordaga 1800, géck honum til reisu þessarar hvörtveggja embættis málefni og annað er honum þótti krefia reisu þessarar. Medann hann dvaldist í Kaupmannahöfn var hann af konungi kvaddur til að vera meðlimur í 2 nefndum, er þá voru tilsettar til að giöra um skólahaldid og rettargánginn á Íslandi, hvareptir að bædi

Alþing og Hólaskóli var nidurlagt; lagði hann sig þá miög framm um að Nordlenskir mættu halda skóla sínum, er um margar aldir hafði stadið og blómgastr. 1804, þá Amtmadur *Eirichsen*, sem og var settur Stiftamtmadur deydi, mátti hann takast hvörtveggja Sudur- amts- og Stiftamtmanns embættid á hendur, og var þar til settur af Rentukammeri *ad interim* þann 50ta Júní 1804, uns Greifi Trampe var kiörinn til Stiftamtmanns; og þá Trampe 4 árum seinna lét laust embætti sitt, var Amtmadur *Stephán* þann 29da Martii 1810 að nýu settur af kóngi til að vera fyrsti medlimur í enni svoköllumdu interimistisku Stiptsstiörnar nefnd, er gegna átti öllum stift- amtmanns verkum, og mátti hann í því skini um sumarið 1810 takast ferd á hendur til Reikiavíkur. Loks þá ádurteð nefnd var af kóngi upphafin, gaf kóngur honum Conferen- ceráds nafnbót þann 20ta Martii 1813. Tveimur árum seinna, þá Konúngur vor var kórónadur, launadi hann hönunr lánga og dyggva þjónustu með að giöra hann þann 51ta Júl. 1815 að Riddara af Dannebroge.

Það var ei að undra að Amtmadur *Stephán* mundi nú loks þreittur af aldri og miklum em- bættisstörfum, og æskti hann því nú, ef feingid

hefði, lausn frá embætti sínu, en Stjórnarráðið vildi ei taka bæn hans, og kvad embætti það, er hann hafði svo leingi með sóma og dugnadi stjórnad, mundi best í hans höndum komid, meðan honum ynnist aldur til; og jafnvel þó að kraptar hans væru farnir að veikjast, einkum þar hann á seinni árum sínum opt kændi siúkdóms þess, er loks leiddi hann til bana, og lækna kalla brjóstkrampa, hafði hann ásett að láta tilleidast og þjóna embætti sínu svo leingi kraptar hans til ynnist; var honum og á síðurstu árum til styrktar synir hans Cancellie Sekreteri *Vigfús* og Candidatus juris *Laurus*. Þannig flutti hann með stakri álúð og atorku embætti sitt til þess 12ta Martii 1825, þá hann um nónbil fekk hastarligan adsvif af brjóstkrampanum, sem alt í einu, eins og ávalt plagarad ské með þann siúkleika, giörði hægann og rólegann enda á æfisdögum hans, hafði hann þá lifað 68 ár 6 mánuði og 19 daga, þjónað embættum yfir 44 ár, og var hann þaraf 10 ár Lögmadr enn Amtmadur nær í fiörutígi. Yfir grepti hans stóðu medal annara Kammerrád *Briem*, Sýslumadr í Vadla þíngum, og Prestarnir Sira *Jón Jónsson* í Stærri Árskógi og Klausturpresturinn Sira *Arni Haldórsson* í Audbrecku, og héldu þeir

II

bádirsmiallar og rækilegar rædur við útförina, hvarí þeir með mörgum ordum leiddu í líos dagnad og ágiæti vors sæla höfðingia, og oflángt yrði að prenta allar saman. Kammerráð *Briem* heidræði og moldir hans með fögru ávarpi, er hann framsagði eftir að lokid var líkræðunum; var hann jarðaður í sama stað og börn hans sunnar frá kirkju í Möðruvallna kirkiugarði. — Og er þannig stuttlega frásagt æfi hans, er hann að líktum endaði sem stríðshetia er midt í bardaganum má hníga fyrri dauðans bannvænu skeyti, og mun nafn hans ætíð með heidri gétid svoleingi Nordurland byggist.

Nú er með lām ordum að minnast þess, hvörsu að vor sæli framlidni höfðingi tíaði dagnad sinn og ágiæti sem *embættismadur*, sem *lærdur mentavinur*, sem *húsfadir* og *dánumadur*.

Þarum munu allir, er þecktu Conferenceráð *Stephán Þórarinsson*, og áttu skipti við hann, á eitt mál sátir, að hann hafi verid einhvörr hinn *duglegasti*, *stjórnsmasti* *árvakrasti*, og að öllu er hafa skyldi, hinn *dyggvasti* embættismadur, og má með sannindum nefna hann sem fyrirmynd og munstur fyrri aðra er stjórnna eiga mikilsháttar embætti-

um, er fólks heidur og velfarnan er undirkomin. Þat yrði hér oslángt með dæmum að sýna hve hann ávalt stundadi að ebla gagn og farsæld amtsbúa sinna; látum vér oss því nægja að géta einstöku atrida af athöfn-um hans, er vera mega liós vottur uppá fyr-
hyggiu hans og stjórnsemi. Þat var honum, sem gagngreindum og skarpvitrum manni vel kunnugt, að farsæld og velgeingni amtsbúa hans var þar undir að miklu leiti komin, að þeir af alúd og atorku stundudu þá biargrædis vegi er landid bíður og í té lætur, og má þar til einkum nefna *fiðrrækt*, *heyskap* og *ullar-vinnu*. Hann merkti bráðum að þessir Nordurlandsins einka biargrædisvegir voru midur stundadir en vera skyldi, og hafði þaraf um margar aldir stafad óáran og hallæri og manndaudi, einkum á Nordur og Austur-landi, er mest plagar að vera hardæri, og ördugast er til biargrædis, og var það því hans adal umhyggja að hér yrði bót á ráðin, og luckadist honum það svo vel, að í hans tíð varð aldrei manndaudi af hallæri, og árángur fólks og ástand nordanlands gjördist miklu betra enn áður verid hafði: studdi hann hértil bæði með dæmi sinu og bréfum og ritgjörðum (síá Nr. 2. 3. 4. 5. 6. 7. af ritum

hans, er gétid verður seinna) er líóslega sýna hvörsumikid kapp hann lagdi á að betra biarg-rædis vegu landsbúa sinna. Það má og að mestu þacka tilstylli hans og fyrimælum að í hans tíð útbreiddist miögsvo nordan og austan á Íslandi *kályrkia*, og *kartöflu abli*, er án efa stórum hefir gagnad þessum landsfiórdúngum; og til að frama og útbreida sem mest abla þenna setti hann út laun þar fyrri á síálfs sins kostnad, er áqvedin voru þeim er mestan dagnad sýndu í káls og kartöflu yrkiu; hann giörði og tilraun á að innsæra *kornabla* bæði hiá síalfum sér og annarstadar, enn komst að raun um að sá abli er ei landinu hentugur og svarar skialdan kostnadi, einkum þá adrir biarg-rædisvegir eru þarvid forsómadir, sýndi hann og síálfur í einu af ritum sínum (síá Nr. 5 að nedann) að meiri ávinningur er að stunda með alúd heyskap og fiárrækt enn leggja sig eptir óvissum kornabla. Hann vissi vel hversu áríðandi og mikilvægt það er fyrri land hvört að allt sé sem best notad og meðfarid, og að sem minst sé seldt til framandi af landsins ávöxtum, nema að fyrst séu tilverkadir. Það ángradi hann því miög að síá hvörsu stórskadi þarafflaut fyrri landid að mikill þorri ullar þeirrar er géfst, er seldur ótilreiddur;

varði hann því öllu kappi til að bæta þetta vanefni, og upphvatti sem mest hann kunni að fólk stundadi sem best ullar- og tóvinnu; hérvið ávann hann og að norðurland á seinni tíðum, einkum sá hluti er nærst lá bústad hans, er öðrum landsbygdum miklu fremur í ullarvinnu og vefnadi. Það var og að hans tilstilli að nockrir ýnglíngar voru sendir niður til Kaupmannahafnar að læra þar vefnad, og efldist þarafmiðg sú handygn í amti hans; líka var og áform hans að til væri búin klæðafabrika á Norðurlandi, og varði hann þar til miklum kostnadi, enn þar margir urðu ei samtaka, varð þessu málefni ei framgeingt. Enn hvörsu á ídandi honum þókti þetta, má ráða þaraf, að hann lét einn af sonum sínum, Magnús, leggja sig eftir klæðavefnadi utanlands. Það voru ei einasta þessir höfund biargrædisvegir Norðlendinga er vor sæli Amtmadur kappsamlega efldi og framadi, hér til mætti og færa mörg önnur nytsamleg fyriræki, er hann af allri alúð og atorku framfylgdi, til dæmis: *síldarveidin* á Eyafyrði, sem opt verður miðg notasöm á vorum, og *laxveidi*, er hann vildi að allstadar væri tíðkud, hvar henni má viðkoma, og margt annað fleira, sem oflángt yrði að telja. Eitt af enim mikilvægustu málk fn-

um Íslands má reikna *höndlanina*; má hún, ef vel er með farid, verða Íslandi til blóða og farsælda, enn til nidurdreps og eydileggíngar, ef misbrúkud er, eins og raun hefir vitni á géfid. Þat var, sem kunnugt er, í hans tíð að Íslendingar eptir bæu sinni feingu fría höndlun, og þar hann sá að landsins lucka var undir því komin, að þetta frelsi ei yrði vanbrúkad af kaupmönnum, vakti hann trúlega og stránglega yfir, að þeir uppfylltu skyldur sínar, og þá honum þókti hérí ábótavandt, hlífdist hann ei við með berum og sönnum ordum að láta í líósi meiníngu sína, og þótti það olli honum óvildar hiá þeim er þar þóktust kenna mark sitt, matti hann ávalt meira lucku landsbúa sinna, er misjafnar umrædur þeirra er við var að skipta. Yfir höfud má það með sönnu segia að hann í öllu er í hans valdi stóð reyndi að betra ástand amtsbúa sinna, og leitadi ítarlegrar þeckíngar á öllum málefnum er honum þókti viðkoma embætti sínu, og til að abla sér betri kunníngskapar á ástandi manna enn ella, ferdadist hann á fyrstu árum sínum austur um amt sitt, og hafði sá hluti landsins í lánga tíð ei verid heimsóktur af yfirvaldi sínu.

Það var og ávalt er hann vissi einhvör vanhæfi í amti sínu, er hann sjálfur ei mátti ráða bót á, að hann bar sköruglega fram nandsyniar þess fyri Stjórnarráðunum; var það og jafnan að fortölur hans áunnu hins besta ávaxtar, og mátti hann því með réttu kalla biargvætti Nordlendinga.

Það má án efa telja eitt af höfudskyldum embættismanna að rækilígr fyristada sé veitt fátækum þurfamönnum, samt féstýrk þeim er ætladur er þeim til uppheldis; merkti og vor sálugi Amtmadur að í þessu var víða ábót-avant, lét hann sér því hugfast að bæta sem mest þetta vanefni, og má með sanní segia að *fátækra umsiön* í amti hans er, fyri tilstilli hans, stórum betrud og lagfærd.

Eins og hann ávalt stundadi að ebla almenníngs heillir með athöfnum sínum, á líkan hátt elldi hann og styrkti gagn þeirra *stiptana* er hönum voru sérilagi á hendur faldar: má þar til medal annara nefna *Mödrufells hospítal* í Eyafyrði; er það einkum umsiön hans og hirdíngu að þacka, að stiptan þessi, er í fyrstu var nærsta efna-ítil, í hans tíð stórum hefír aukist og ávaxtast. Annad er Mödruvalla klausturs kirkia, er í hans tíð var af nýu uppbygd, hafði hann

vörðslu hennar og peningahald, og má með sönnu segja, að það eigi gat í betri höndum verið, því án efa er nú kyrkia þessi einhvor hin audugasta á Íslandi. Þess má og hér geta, að það var fyrri hans tilstilli og fortölur, að konungur lét byggja amtshús á Möðruvöllum, og munu eftirkomarar hans vita hönum þar fyrir miklar þackir. Það var og að hans undirlagi og á hans kostnad að apóthek var bygt á Eyafyrði; veitti því forstöðu sonur hans Apóthekari Oddur uns honum veittist Ness apóthek á suðurlandi, og ágradi hann það miög þá hann fyrir á að stiptan þessi, er verið hafði Nordurlandi til mikillra nota, mundi við burtför sonar hans nidurleggiast.

Það var að líkindum að dagnadur hans og atorka mundi abla honum ónædis og erfidis af öðrum, er eitthvad vildu framgeingt hafa í amti hans, var það og ávalt að þá er einhvor mikilvæg og áridandi málefni voru fyrri stafni, leitudu menn jafnan hans fylgis, og umsiónar. Það er ofslángt hér að nefna aukastörf þau er stiórnnarráðin fólu hönum á hendur til framqvæmda, er hann ávalt með sóma og dagnadi af hendi leysti, til dæmis: að taka incassatióðina á öllum þeim pening-

um er innkomu fyrir Hóla stóls jarðir, er alltaf var honum á hendur falin; enn gæta má þess að hið svonefnda íslenska bókmenntafélag á hér að sakna einhvörs hins duglegasta af þess umsiðunar og velgiörda - mönnum.

Hvad *embættis flutning* sérílagi snertir, mun hann *í árvekni* og *stjórnsemi* hafa átt fáa sína maka. Þar er að miklu leiti undirkom-in framkvæmd embættismanna og annara er eiga mörgum vandasömum og mikilvægum málefnum að gégna, að allt sé með reglu og stjórnsemi meðfarid. Það var og einn af aðalkostum Amtmanns vors, að hann í öllu er fyrir hendi var að gjöra og um að sýsla, var maður hinn *reglufastasti*, gjörði það að hann ávalt vissi að koma svo fyrir tíð sinni, hvörsu mikid sem fyrir hendi lá, að allt var í tækan tíma af hendi leyst, lagdist hann því aldrei, hvad miklar annir sem voru, mál manna undir höfud, enn gjörði þar ávalt svo skjóta greidslu, að opt mátti undra, hve eirn maður giæti svomiklu afkomid. Auk þess var hann og hinn stakasti *ydiu-maður*, og mátti alljafnt síá hann frá því árla á morgnum, og til síðla á qvöldum, kafin í embættis sýslunum og öðrum atgærdum, svo varla mátti kalla að hann nockurntíma giæti

sér tómstundir til hressandi ánægjusemda; géckst hann og fyrir öllu er sýsla skyldi siálfur, og þó aldur færdist á, og kraptar hans tæku að réna, kunni hann eigi að hlífa sér; var það og að lokum, að hann burtkalladist midt í því hann hafði að gegna skylduverkum sínum, og mátti því maklega telia sem alúd hans og trúmenska hafi hönum að bana ordid, og er sá enn frægasti vidskilnadur.

Náskylda þessum kostum er nú er umgétid má og telia *stjórnsemi* og umhyggja, og mátti það með makindum segja að hérí átti Amtmadur *Stephán* fáa sína líka, og það er víst að í hans tíð hefir stjórnsemi mög aukist í landsfiórdúngum þeim er hann var yfirsettur, og fórst þar fyri mörg óregla er áður hafði vidgeingist; lagdi hann ríkt á vid alla er honum áttu að gegna, að þeir, á líkan hátt sem hann, legdu alúd og ástundan á embætti sitt, og vektu grandvarlega yfir að eckert gleimdist af þeim skylduverkum er þeim voru á hendur falin.

Þessunærst má og nefna *réttlæti* hans og *vandlæting*; eru það höfudkostir þeir, hvará öll stjórnin er bygd og grundvöllud, og hafði hann ætíð fyrir augum í embættis

atgérðum sínum þá gullnu reglu: að með lögum og réttvísi skal land byggja. Það var ei að undra þó sumir er ei voru hönum héri samdóma, kölludu réttlæti hans strángleika, var það og satt að hann ei sá ígégnum fingur við þá, er sekir fundust að hyrduleisi rángsleitni og óráðvendni, við hvöria sem í hlut átti, enn víst er það að vandlætíng hans kom hvörgi nidur annarstadar en hvar stórum var ábótavant, og eigi mátti átölulaust framhiá gánga. Vard það og stundum hlutskipti hans og sumra hverra mestu manna á landi voru, er af alúð stofnad hafa að betra ásigkomulag þess andlegt og veraldlegt, að æ hafa orðid einhvörjir til að ámæla viðburðum þeirra hve loflegir og hrósverdir sem annars verid hafa, og má þaraf opt ráða framkvæmd og ágiæti dagnadarmanna, að þeir verda fyrir álasí fákíænna síalfbyrginga, er ei þola að vandad sé um adgiördir þeirra. Þetta er ei þannig sagt sem oss sýnist þörf að mæla fram með vandlætíngu vors framlidna höfðingja, edur sem ofurd hafi verid á um strángleika hans og stjórnsemi, því þarum bera allar atgiördir hans líóst vitni að hann héri einmidt stundadi að beint væri haldid mundángshófid. Einsog það ávalt stórum ángradi hann, þá hann

varð áskynia um að einhvörskonar óregla, óráðvendni eður ódugnadur vidgeingist í amti hans, á líkan hátt gladdi hann það ætíð miög þá hann merkti að einhvörr var öðrum fremur í dagnadi og atorku, í hvörju sem vera var; hafði hann jafnan mestu mætur á þesskonar mönnum og lagdi alt kapp á að styrkia atburði þeirra, og abla þeim maklegs heidurs og ágiætis. Af þeim mönnum er þannig að hans undirlagi veittist opinber heidur af konungi, má nefna dagnadarmennina *Þorlák Gunnarsson* í Skridu, og bræðurnar *Biörn* og *Christían Jónssyni* í Fnióskadal, sem eptir tilögum hans voru giördir að Dannebrogsmönnum, og vildi hann, efaudnast hefði, hafa áunnið fleirum af amtsbúum sínum, er verðskuldað höfðu, samlikrar virðingar. Og má af þessu, sem þannig í stytsta máta er ávikid, sjá að embætti það er hann svoléingi með heidri flutti, mundi ei í betri hendur komid géta.

Ad náttúrugáfum og sálaratgiörfi var Amtmadur *Stephán* einhvör hinn heppnasti; flíótnæmur, skarpvitur, diúpsær og ígrundunarsamur; fann hann ávalt strax, hverju máli sem skipta var, hvörsu að haglegast skyldi meðfara, og þá hann frambar meiningu sína, munnlega eður skriflega, var

framlaga hans ávalt hin liósasta og greinilegasta, og að öllu svo vöndud og fullkomin og fiölhæf, að eckert þókti í vera abótavant. Það var fyri honum sem fleirum yfirbodnum embættismönnum, er kafnir eru í veraldlegum störfum og sýslunum, að hann féck skiald-an færi á að sýna *lærdóm* sinn með laungum og vöndudum ritgiördum, og nærri máundra hve hann féck géfid sér tómstundir til að semia svo marga og vandada ritlínga, sem hann hefir eptir sig látid og útgéfid; má þar til nefna þessa er eptir fylgia:

- 1) *Disputatio de homicidio secundum leges antiquas Islandorum*, er hann skrifadi *pro commeatu regio*, og útkom í Kaupmannahöfn 1775; sýnir ritgerð þessi lióslega hvörsu góðan grundvöll hann á unga aldri hafdi fengid í lögvísi, samt með hvílkri ástundau hann ydkadi lagafrædi fedra vorra.
- 2) *Um vutnsveitingu af myrum*; prentad í hins konúnglega lærdómslista félags ritum; 2 bind.
- 3) *Tilraun til að svara félagsins mikilvæga spursmál um heifordabúra stofnan á Íslandi*; í 13 bind.

- 4) *Tanker om Uaar og dets Virkninger med Forslag til Føde - Magaziners Oprettelse i Island.* Kiöbenhavn 1792.
- 5) *Tilraun ad ákvarða gagnsmuni heyskaparins á Íslandi í samliking við kornabla þann er þar er mögulegur.* í lærd. lista félags rit. 15 bind.
- 6) *Stutt og einföld ávisan fyri bændur í Íslands nordur og austur amti um fðeinna fyri þá hendtngastra maturta rækt samt áburd.* Kaupmannahöfn 1816.
- 7) *Erklæring paa Íslands almindel. Ansøgning til Kongen.* Khavn 1798 — ásamt litlum ritlíngi: *Gienmæle mod en islandsk Kiøbmands Brochure*, er reis af tédri súpplicatiu.
- 8) *Manntals töblur yfir fædda og dauda samt fermda og í hiónaband samangefna í Hóla stipti, frá 1768 til 1794; í hins isl. lærdómslista félags rit. 12. 15 og 14 bind.*
- 9) *Um lestrar lyst og lestrar félaga stofnun á Íslandi; í lærdómslista fél. rit. 13 b.*

Nefna mætti og ennfleiri ritgiördir er hann hefir eptir sig látid þó ei séu á prent

útgéfnar, til dæmis er fródlegur og diúpsær ritlingur, er hann samdi um *ágreining á tiundasvari í Skálholts og Hóla stipti*, reis það af þráttan nockurri er 1812 var borinn undir stiptamtsins úrskurd. Auk þessa eru margir smá ritlingar mest um bústiörn Íslendinga og biargrædis vegu, er á líkan hátt og ádurtaidar ritgèrdir hans votta med hvílikri alúd hann stundadi ad betra ástand amtsbúa sinna; sýna þeir og allir lióslega hve nákvæma og fullkomna þeckingu hann hafdi á öllu er mátti þéna landinu til uppreistar, samt hvörsu nyt samlega hann vissi ad brúka sínar fáu tómstundir födurlandi sínu til nota og uppbyggíngar; því ei var það ásetningur hans med ritum þessum ad afla sér nafns og ágiætis fyrri lærdóm og fróðleika, heldur var það einasta gagn og farsæld landsmanna hans er hann med ritum sínum vildi frama og útbreida.

Enn hversu honum ásamt þessu var um það géfid ad andlegt gagn og uppfærdíng amtsbúa hans efldist á líkan hátt og þeirra útvortis ásigkomulag betradist, þar um ber vitni ritlingur hans, er ádur er nefndur, um *lest-rarfélög á Íslandi*; lét hann sér og eigi nægia med í ritum sínum ad uppörfa til bókalesturs,

heldur studdi hann einkum til þess að lestrar félag var stíftað í Eyafirði, sem þó seinna sökum samheldnis skortar upphafdist. Það var ei að undra þótt honum mundi því stórlega ógæðfeldt að Hólaskóli og biskupsstoll var nidurlagt, sá hann, þó ei fengi víðgært, að þar-
við mundi mentafræði nordanlands miðg svo fara hnignandi, og þessvegna vildi hann ei, þó gætað hefði, kaupa neitt af góðsi því er lá undir þessar stíptanir.

Af fræðimönnum er hann sérílagi studdi og annaðist má nefna þjóðskáldið Sira *Jón* sáluga *Þorláksson*, og munu kvæði hans bera þarum leingst vitni að hann átti Amtmanni *Stepháni* margt gott að þacka. Það var og ávalt síður hans þer einhvörjir af skrifurum hans leitudu sér frama utanlands, að hann árlega studdi þá með peningastírki, og meiga þessvegna fleiri af þeim að nockruleiti þacka honum lucku sína. Þess má og gæta að hann sem fróður mentavinur var valinn til meðlims í fleirum *Lærdómsfélögum* t. d. *hinu nor-ska félagi*, *hinu konunglega danska Bú-stíórnar félagi*, *hinu kgl. íslenska Lær-dómslista félagi*, *hinu kgl. íslenska Lands-uppfræðingar félagi* samt *hinu íslenska Bibliu og Bókmenta félagi*, sýndi hann því

síðarst talda einkar velvild og hiálpsemi með árlegum féstyrki og giöfum, er hann gaf því allar eigur sonar síns Stud. Theolog. *Sigurdar*, er árid 1817 burtkalladist í Kaupmannahöfn.

Það er áduráminnst að strax og vor sæli höfðingi settist að embætti sínu, inngéck hann í hiónaband með Höfðings - Jómfrú *Ragnheiði Vigfúsdóttur Scheving*, er nú sárt syrgir ástkiærastan egtamann og barna sinna besta födur. Ei er hér verdt með mörgum ordum að tala um vænleik hennar og ágíæti, enn vel má segja að hún var sannkölliud *prydi húss síns og egtamanns*. Hiónaband þetta blessaði guð með 18 börnum, öllum vænum og efniligum, og eru 6 þaraf burtsofnud, nl.:

- 1) *Anna*; 2) *Þórarinn*; 3) *Sigríður*;
- 4) *Guðrún*, er burtkölludust á unga aldri, og lét faðir þeirra setja þeim eptirmæli á spialdi í Möðruvalla kirkiu; hin 2 létust á æskuskeidi.
- 5) *Ragnheidur* dó á 20sta ári aldurs hennar, og er eptir hana reistur stöpull í Möðruvalla kirkiugardi með graflettri höggvinn af Kammeráði *Briem*, og
- 6) *Sigurdur* er andaðist í Kaupmannahöfn, þá hann eitt ár hafði stúderað theologiam;

eptir hann orkti Síra Jón Þorláksson snoturt erfiliód. Nöfn þeirra 12 barna er eptirlifa, og sárt mega syrgia missir hins besta og ástúdlegasta föðurs eru þessi.

- 7) *Vigfús*, Cancelliesecreteri, nú heima á Íslandi.
- 8) *Þórarinn*, kaupmaður á Eyafyrði.
- 9) *Anna Sigridur*, gift Syslumanni *Páli Melsted* í Nordur múla syzlu.
- 10) *Olafur*, Candidatus medicinæ.
- 11) *Oddur*, Apóthekari við Ness Apóthek.
- 12) *Laurus*, Candidatus juris og Volonteur í enu konúnglega Rentukammeri.
- 15) *Gudrún*, og voru þau *Laurus* tvíburar.
- 14) *Jacob*, hefir lært í Herlúfshólms adallega Skóla, og stúderar nú lögvísi við Kaupmannahafnar háskóla.
- 15) *Magnús*, hefir lært vefnad utanlands.
- 16) *Margrét*.
- 17) *Stephán*, og
- 18) *Jóhann Pétur*, sem ennú eru í uppvexti hiá móður sinni.

Til ad menta og uppala sem best börn sín spardi hann, sem góður fadir, hvörki ómak né kostnad, og má med sannindum segia, ad fáir af löndum vorum munu varid hafa jafnmiklu fé til menningar barna sinna sem vor

sæli framlidni höfðingi; var það og hans stærsta gleði að geta svo búid um hagi þeirra að þau gætu ásíðann orðid siálfum sér og födurlandi sínu til heidurs og uppbyggíngar. Það var ei vilji hans, sem margra hverra, að öll börn hans skyldu setiast til stúdérínga, heldur þótti hönnu öll stönd og stéttir í siálfu sér jafngóðar og heidarlegar; skipti hann því svo uppfræðíngu og uppheldi barna sinna, að sitt skyldi velia hveria stétt og athöfn, er hann áleit því best henta, og ætladi að födurlandi hans væri nytíamlegast.

Þó honum, sem ráða má, yrði nærsta kostnadarsamt uppeldi barna sinna, eínkum þar það var vilji hans að þau skyldu, ef tilíynnist, framast víd utanlandsveru og læríngu, unnust honum þó ávalt efni til; og það mátti kalla að 'gud áíamt bléssadi hann með áííálegum audæfum, og má það að miklu leiti þacka *stíórnsémi, dugnadi, reglusemi, hófsemi* og *sparneitni* hans og beggia þeirra höfðíngshíóna. Þá hina sömu reglu er hann ætíð fylgdi í embættis atgèrdum sínum, að alt skyldi með stíórnan og hagnýtni meðfaríð, hafði hann og ávalt fyrí augum í hússtíórnsinni og bústíórni; enn þá embættis störf adsóttu lét hann þau þó ætíð í fyrírrúmi. Svo sem hann siálfur í

öllu er hann fyrirþók var hinn reglufastasti og kostgæfnasti, æskti hann og að þeir er honum áttu að þéna, hérí tæki hans dæmi til eptirbreitnis, elskadi hann því alla, sem öðrum fremur sýndu dagnad og trúmensku, og leitadi ávalt að gjöra hag þeirra sem farsælastann; enn við hina er vóru hysknir og nenníngarlitlir, var hann vandlátur og eptirgángsamur, og komu tiltölur hans jafnan að góðu gagni; aungvu að síður lét hann þó giarnan leidast af góðsemi, og sá igégnum fíngur við þá er bresti höfdu, og víst var eingi fúsari og reidubúnari að hiálpa hiúum sínum ef þau þurftu aðstodar við, og vandræði voru fyrir. Hérúum mætti fara mörgum fögrum ordum ef vér vildum rita lofræðu um hinn burtsofnada höfðíngia, enn oss þýkir þess ei þurfa, þar atgiördir hans í þessu sem öðru munu um lángan aldur lofa sig siálfar.

Af því er stuttlega er ávikid, má siá hverja kosti að Amtmadur vor hafði til að bera sem embættismadur, sem lærdómsvinur og húsfadir, og má þaraf ráða að hann var giæddur öllum þeim dygdum sem pryða mega einn höfðíngia, er settur er öðrum til fyrimindar og leidarvísirs; er það og héraf audsætt, að hann í öllum

athöfnum sínum og sýslunum ávalt sýndi þá mannkosti er kalladir eru *dánumanna* adall og einkénni, og væri því óþarfi ad færa til þessa fleiri dæmi, enu þar svo má telia, ad auk þeirra adalmannkosta sem svo ad segia eru bundnir til sérlegra stélta og sýslana, eru og margskonar adrar dygdir, er kallast meiga öllum mönnum sameiginlegar í hvörju standi sem settir eru, þá vilium vér enda þessa stuttu yfirferd á æfi Amtmanns vors, med ad leida í liós einstöku af þeim mannkostum er prýddu hann sem manneskiu og samborgara.

Þar undir er ad miklu leiti kominn sambúenda farsæld og velgeingni, ad allir, svo vel yfirbodnir sem undirgéfniir stundi ad ebla almenníngs heillir, og hvör sé öðrum sem mest verdur samtaka; heyrir og þartil sérílagi ad einn styrki annann í fyrítækium sínum og sé hinum er þarfnast hiálpsamlegur. Þad var og höfudkostur vors sæla höfdíngia, ad hann af alúd stundadi ad *hiálpa* öllum er þurfandi voru, og hans adstodar leitudu, bædi skyldum og vandalausum, og var þad því gleði hans og indæli ad fá sem mest gott afrekad, og hiálpad sem flestum er naudstaddir voru; sýndi hann þari *mannglædsku* og

góðgirni, er margir, einkum vinir og vanda-
menn, hvorra stod og styrkur hann var, megu
stórlega sakna, gafst hönum og jafnan tæki-
feri að sýna mannkjærleika sinn, því bæði
voru þeir margir er til hans leitudu, enda
var og á fyrstu og síðurstu embættis árum
hans ástand fólks sökum hardinda og jardelda
og þar af stafandi óáranar, miög ósælt og
hiálpþurfa, og mundi ei svo vel hafa úrrád-
ist, ef hann hefði ei með *mannkjærleika* og
framsýni styrkt áráugur manna allra yfirhöf-
ud, og einstakra er hans hiálpar og ásiár
leitudu; var það og með sannindum að til
ráða og *góðfysi* var hann æ hinn reidubúnasti
við hvöria sem skipta var, og komu ráð hans
og framsýni ávalt á góðum stad nidur. Auk
þess var hann maður hinn *vinfastasti* og
tryggvasti, og *elskadi* af alhuga *konungi*
sinn og *födurland*.

Í dómum sínum um aðra var hann
jafnan hinn varkárasti, og þó hann findi bresti
medbræðra sinna, var hann þar um staklega
lastvar, og stóðst ei reidari enn þá hann
heirdi öðrum hníðrad að ófyrirsyniu. Það
er einn villustigur er höfðingjar og maktar-
menn opt á rata, nefnilega metorda gyrnd
og oflæti; var Amtinadur vor hvorutveggju

Þessu svo fráleitur, að hann aldrei stundadi að auka herradóm sinn og nafnbætur, er ávalt veittust honum án siálfs hans tilstillis, leit hann því og aldrei ofsiónar augum til annara er jukust að nafnbót og metordum, enn studdi heldur ætíð að því, að allir, er verðugir voru, nýtu verðskuldads heidurs og uppheldar. Í dagfari sínu og vidræðum við adra var hann sífeldt *blíður* og *gódsinna*, einkum þá við vandada var að skipta; og þar það er líós vottur uppá hiartagiædsku, má og géta þess, að við börn og úngmennni var hann einkar góður og eptirlátsamur. Enn er einh adalkostur dánumanna, að hann var sérlega fastur og *rækinn trúmadur*, og þó hann væri veraldlegrar stéttar, matti hann ávalt og heidræði, sem vera biriar, trú manna og opinbera guds þjónustu, og lét aldrei af hleipidómum annara, er í hans tíð miög útbreiddust um landid, leidast til nýunga edur þesskonar lærdómsbreitfnga, er stórum skada farsæld manna og sinnisró. Það var honum þessvegna einkar umhugad að prestar og andlegrar stéttar menn í amti hans stundudu rækilega skyldur sínar, og má það telia lofsverda vandlætingu.

Það plagar sem optast að vera samfara, að yfirlit og allt vidmót höfðingja og dæmanna svarar mannkostum þeirra og öðru sálar atgiörfi, sannadist það og á vorum sæla Amtmanni, að af útliti hans og framgáangi mátti strax ráða hvörn mann hann átti að geyma. Var hann maður yfirdur *fríður synum, snar-eygður og skarpeygður*, og að öllu vel farinn í andlitsbragði og *limadur vel*, medalmadur á hæð og réttvaxinn og hinn lánlegasti til að síá, *höfðinglegur* í vidmóti, og hinn snotrasti í öllum framgáangi, og bænd af sér virðingu sem höfðingja sæmir, snar í bragði og örordur, og að öllu hinn *kurteysasti*. Í gæðslagi var hann nokkud bráðlyndur, gjörði það að hann stundum þókti nokkud hastur og berordur, þá honum þókti eitthvað um að vanda, var hann að því skapi léttlindur og gleimdi snarlega mótgiörðum, og var því ávalt giarn til sátta ef eitthvað var ofgiört. Auk þessa var hann maður hinn *hreinslyndasti*, og sagði jafnan berlega meiningu sína við hvörn sem í hlut átti; og yfir höfud var svo varid náttúrufari hans, að sýnast mátti að forsiðnin og náttúran hefðu útbúið hann og ákvarðað til heillasamra framkvæmda og fyrirtækja, og mun sökunur hans því stærri sem

lítil er tala þeirra manna er með slíkri alúd og dugnadi fá eftt velfarnan landsbúa vorra. Væntum vér og að sá hinn alvísi, er svipt hefir oss náveru hans og umsið, muni því svo stíórna, að embætti hans falli í hendur á þeim manni, er á líkann hátt, og hann stundar að ebla lands vors blóma og farsældir.

Nú eptirfylgirmestur hluti líkræðu þeirrar er Sira Jón Jónsson í Stærra Árskógi hélt yfir andvana líki hins framlidna höfðinga, vid jardarför hans þann 25ia Marts 1825; sleppum vér einasta undan æfisögu hans og því er þar til heyrir, sem lesa má hér að framan. Byriadi Sira Jón ræðu sínamed þessum ordum 2 Sam. 2, 19 *þeir hinir ágiætustu eru að velli lagdir, á þínum hædum; hvörnir eru kapparnir fallnir?* og fer svo fram að segia frá æfi hans, uns hérkémur er nú fylgir.

”Þannin er þá í styttesta máli sagt, útlidid vors framlidna höfðingia Conferenceráðs og Riddara Amtmanns *Thórarensens* lífsins-skeid; þannin hefur guds sérlega náð blessað hans giörvalla líf, með einhyörin hinu fágiætasta luckuláni; með ágiætustu Egtakvinnu, með fjöllda af fríðum og efni- legum börnum, með skialdgiæfastu met-

ordum og nafnbótum; með álitlegri andlegd; blessað hann hérá ofann með góðum og hentugum gáfum sálarinnar, til að gétu brúkad, sem hann og gjörði, öll þessi dýrmætu gjæði hóflega og vel. Ad líkamanum ei síður enn sálunni var vor framlidni einka vel skapadur; hann var vel medalmadur á hæð, herðabreiddur, midmiór, limadur vel, mikidfríður sýnum, skarpeigdur og snareygður, mátulega riódur og velfarinn í andliti; hár hans lítid og biartleitt, með skalla þegar öudverdlega á æfi hans; yfir höfud var hann uppá að síá og eptir að líta, einhvörr hinn lánlegasti, sem menn svo kalla, og höfðinglegasti madur á velli. Í málfæri var hann örordur og nockud fiölordur. Í svip og vidmóti jafnast mikid alvarlegur, sem höfðingia sómdi. Í líkamans burdi og vidvíking snar og léttur á fæti. Ad gédslagi var hann snögglyndur miög, enn þarhiá léttlyndur, og sérlega fliótur til sátta aptur þó hönum þækti midur, þegar sá er móti var, þækti yfirsíón sína, eða hann siálfur þóktist hafa eitthvad ofmælt; allur hans framgángur og hegðan lýstu sterku sálarfióri, sérlegri framgyrnis og framqvæmdar náttúru til nytsamra og heillavænlegra fyrirtekta.

Í embætti sínu lét hann í líósi bæði ungur og gamall og allt til daudadags, stökustu ydjusemi, árvekni og reglu; hann kostgiæfði þessvegna með sífelldri umhyggiu að nota sem best hvörn tíma og tækisæri til þess þá strax að géta unnid og aflokid því sem þá var fyrir hendi og vinnast þurfti, svo það ecki fyrir minstu forsómun skyldi undandragast til ótíma eða eindaga, því til tafar er þá þyrfti af hendi að leysast; í þessu tilliti var hann ætíð árla á fótum, til að brúka einkum þá hentugustu tíð dagsins og þá kyrrustu frá öðrum umsvifum, lagdi hann sig því heldur fyrir eina stund en midjann dagin, og géck ætíð, þegar eingin forföll bönnudu, tímanlega og á reglulegustu háttatíð til hvílu á kvöldin. Eins og vor framlidni var ydiusamur, árvakur og reglubundinn í embætti sínu, eins var hann í því umvöndunarsamur vandlátur og réttvís; hlýfði hann því ecki heldur skyldum enn vandalausum, þegar hönum þókti eitt-hvad ábótavant í fari þeirra, við sínum réttvísu og vandlátu aðfinningum: hann refsadi því stundum í hardara lagi, að þeim fannst sem fyrir því urdu, í ordum eða embættisbréfum sínum, þeim af hans undirhafandi, sem honum fundust sekir í einhvorri óreglu hyrdu-

leysi eda rángindum. Ef nú nockrir giæfust þeir, er ecki vildu álita þetta fyrir það, sem það þó í raun rétttri vera sýndist, nefnilega: naudsynulega einurd og röggsemi hiá embættismanninum, heldur fyrirliúfmennsku eda hiartagiædsku brest, þá vildu þeir hinir sömu yfirvega, ad of ístöðulftil góðsemi embættismannsins gétur haft eins slæm, ef ecki lakari, eptirköst. Strángleika og góðsemi verður ætid, hvörju í sinn stad, vandgiætt til hinnar gömlu gullnu reglu, ad vera frí frá hatri, reidi, vinskapi og miskunsemi, þegar dæma skal um og skéra úr vandamálum, og hvörr mun sá af oss daudlegum, hvör-i um aldrei skriki fótur í skyldunnar stríði vid hans höfudtillhneygíngu edur adal ástríðu?

Embættis vandlæti og rettvísi vors framliðna létu sig enn framar í liósi í því, ad hann ecki einasta kannadist vid og heidradi þessar dygdir hiá öðrum sínum undirhafandi embættismönnum, heldur virdti þá jafnan mikils, einkum afhreyris og á bak, samt stuðladi til það hann knuni þeim ástundum óvitandi, ad þeir fengiu þaifyrir verðskuldud heidurslann, sem nockur dæmi medal vor sanna. Hann virdti

Þarfyrirutan sérhvörn þann af hvörri stétt, og standi sem var, er hönum sýndist ydiinn, trúr og atorkusamur í sinni kallan. Hann hataði hvervetna alla óráðvendni; óþrifnadar, óráð, leti og ómenska voru hönum viðbióðslegustu lestir, sem hans eigin náttúrufari og hegðan aldeilis gagnstædir, hvörsvegna hann við géfintækifæri lét þarum, ástundum skorinordt, í líósi sína misþócknan, einkum uppí eyru þeirra sem hönum fundust þarí sekir, því ábak var hann, jafnvel þó óvildarmenn hans í hlut ættu, einhvörr hinn lastvarasti maður. Ad hann þannin með stöku hreinlyndi sagði hvöríum sem í hlut átti, eins og hönum réttast og sannlegast vera þókti, olli hönum ei ósialldan lakara umtals óvandadra manna, enn hann nockurntíma verðskuldadi; því allar hans aðfinníngrar stífludu þó til lagfæríngrar, betrunar og síðferdisbóta, til að hepta hvervetna óreglu ósíðu og rángíndi, enn með orði og eptírdæmi þarámót að halda á lopt lögum og réttíndum, til að hegna lestínum enn vernda sakleysíð. Þær opíberu flárhýrdslur sem undír hans höndum voru, hefur hann trúlega umgeíngíst, sparad, vardveítt og aukíð um sína embættístíð.

Sínu fódurlandi vildi hann ætíð vel, og túlkaði þess nauðsyniar, sem best hann kunni, fyrir stiðrnarráðunum, hvöríum hann í þessu tilliti sendi ýmislegar fortölur og undírlög því til vídréttingar, enn þótt sumar af þeim, fyrir ýmsar máttugar hindranir, ei giætu komid því ad haldi; um allt þetta bera líðsast vitni, og lángtum framar enn vér kunnum hér upp ad telia, vors sæla Amtmannsárlegu bréfabækur, þær vitna þó vér þegðum um hans stöku ydiusemi og árvekni, um hans fágiætu reglu, trúmænsku og vandlæti í embættisfærslu hans, med öllu því sem þar til hlýddi.

Svo sem vor framlidni höfðingi nú var einhvörr hinn merkilegasti og dyggvasti embættismadur, svo var hann einninn góður og nýtsamur borgari þess lands og félags sem hann lifdi í. Í sinni búð og húss - stiðrn var hann madur sérlega frammsýnn, reglubundinn, eptirlítasamur um alt það hann, embættis - anna vegna, kunni ad yfirsíá, enu þegar hvörutveggiu íseu var ad gégna, mætti hann ætíð embættid meira; sem húsfadir var hann ennframar, líkt sem í embætti sínu, stiðrnsamur og umvöndunarsamur, enn umbar samt med staklegu vorkunlyndi þó breslir einstakra hiúa hans ástundum giördur hön-

um nokkurn skada, þar fyrir utan var hann við þau sérlega raungódur, þegar eitt-hvad að þeim gæck, sem hann vissi, einkum þegar þau voru siúk. Vor framlidni þeckti að hússins farsæld, yndi af góðri konu, efni-legum og vel uppöldum börnum, er einhvör hin varanlegasta, hollasta og notadriúgasta farsæld í lífi þessu, og ástundadi því að vera og var ástúdlegasti og besti maður konu sinni, barna sinna umhyggiufyllsti og við-kvæmasti faðir, hann koppkostadi að ala þau upp á skinsamlegasta hátt í barnæsku þeirra, og til þeirra mönnunar og mennta, samkvæmt standi þeirra og gáfum, samt eptir því sem aldur þar til færðist yfir þau, hefur hann allt til dandadags, varid ærna kostnadi og peningum.

Í vina sinna samkvæmi, og sem skialdan skédi, að hann væri í géstabodum, var hann ætíð hóflega gladlyndur, og hafði þá einkum mesta skémtun af að ræða um stíórna kaup-höndlunar og bústíórna málefni; ecki eitt-sinn hér, því síður við önnur tækifæri, gleimdi hann nokkurntíma sinni meðfæddu náttúrlegu alvörugéfini, eða síns stands og embættis verdugleika.

Einsog vor sæli höfðingi ennframar hafði að maklegleikum sterka óbeit á öllu óhöfi, einkum fátækra óhöfsveitslum, hvar við ecki allítill partur þeirra birjandi búskapar- stofns fer að forgörðum, eins var hann líka siálfur einhvörr hinn mesti hófsmadur um alla hluti og sparsemis elskari, því hann hafði af eygin reind komist að raun um, að skinsamleg og kristileg sparsemi, midian milli óhöfs og nýdsku, er sú driúgasta inntekt; og að mæla sig í þessu sem öðru eptir sinni eigin alin, og sníða sér stack eptir vexti, er ecki lítill visdómur og dygd.

Hann var sòmuleidis einka sparneytinu, og neytti því hvörsdagslega og jafnast einfaldasta matar og dryckiar, undanteknu því litla til afbrigdis, sem kiör hans og stétt nærstum alla æfi höfðu giört hönum óumflýanlega nandsynlegt; hann þeckti og sýndi með eigin eptirdæmi, að þessi dygd, einsog sparsemin í öðrum lífsins sætustu lystisemdum, er matar og dryckiar hollasta kræsing, ánægiu vorrar og jafna siörs kröptugasta viðhald, lífsins og heilsunnar sterkasti varðhalds eingill, og hvörsu ómissandi og dyrmætt er ecki allt þetta til að géta gládur og reidubúinn nótt sem dag, ef vera vill, uppfyllt

skyldu sína; vor framlidni uppskar þessa sparseminnar og sparneytninnar ávexti, því nærstum alla æfi logadi hans lífs eldur með sama hita og föri. Síu seinustu 7 eda 8ta lífsár kénndi hann að vísu endur og sinnum einslags kránkleika, sem læknirum virðtist vera briósteingia (Brystkrampe), er eptir sinni náttúru, einkum við skyndilega kiæling líkamans eda aðþótta kom hastarlega að, með lítt þolanlegri þraut, og andþreyngslum fyrir brióstinu, enn leid einsfliótt eptir litla stund lidna burt aptur; uns áminstur siúkdómur fullkomlega giördi enda á vors framlidna höfðingia lífs stundum héri heimi, með, sem sýndist, mildu enn bráðu andláti á nockrum augnablikum, þann 12ta þessa mánadar, kluckan 5 eptir middag.

Sú sama guddómlega forsiön sem í birjun vorrar tilveru kalladi oss með sínum almættis krapti fram af aungyn, á vissum stad, á vissu augnabliki, af vissum foreldrum, og undir vissum kríngumstæðum, hefur þá líka með öllu þessu sem oss var ósiálfráðt, enn hún ein fyrirrédi, líkasem i tilliti til vorrar siálfráðu fyrirséðu brúkunar á þeim efnum hún lénti oss, áqvardad oss til huggunar og gleði, áqvardad hvörseins kjör og

stand í þessu lífi, samt hvað mörg ár, mánuði, vikur, daga, stundir og augnablik vér vinna skyldum, hvörr fyrir sig að því verki, sem hún ætladi oss á þessa lífs skodunar plátsi; sú sama forsiðon guds (seigi eg) hefur þá sömuleidis efalaust fyrst kallad þig hínagad til vor þú vor í lífinu hávelborni Herra Conferencerád og Riddari Amtmadur *Stephán Thórarensen*! látid þig síðan tefia hiá oss svo leingi sem skéd er, og nú loksins burtkallad þig aptur frá oss á þeirri hentugustu tíð fyrir þíg, þíua og oss! þegur þú hafdir á baki 9 ár hins 7da tugar, hafdir lifad í ástúdlegasta hiðnabandi, og ablad 18 barna með þinni hiartkiæru egtakvinnu, um 39 ár, 6 mánuði, 1 viku og 3 daga, hafdir þiðnad opinberun embættum 44 ár, 1 mánuð, 1 viku og 1 dag!

Ídag qvedur þú þá í seinasta sinni, og flytur alfarinn burt úr þessukiæra húsi, qvedur það með innilegasta þacklæti við giædsku guds, fyrir allt það lán og lucku, alla þá dýrmætu og sætu velgiörnínga hans sem þú í því notid hefur! hér óskadir þú innilega þegar þar að kiæmi, að meiga uppgéfa þinn anda! og — gudi sé lof, sem uppfyllt hefur þessa þína innilegu ósk! gudi sé lof, sem í

öllu hefur elskad þig! í öllu vel, dásamlega og födurlega með þig farid, allt til þíns síðarsta augnabliks, gudi, sem vill innleida þig sem trúan þión í fögnud þíns herra! — Ídag qvedur þú þá einnin í seinasta sinni, þína ástkiærustu egtakvinnu og börn og ástvini, og lætur umleid innilega þackad henni og þeim, fyrir allt það góða sem þau hafa giört þér í lífinu, allt það með hvörju þau kappkostudu að giöra þér lífid sætt og yndislegt, meðan þú hiá þeim dvaldir! Þau úthella ídag verðskuldudum og heitum elsku- og saknadartárum yfir þitt nákalda örenda dupt og þína líkkistu, enn hugga sig þó þar-ámóti við þá sætu von að finna þig aptur á feiginslandi í farsældarinnar eilífu bústöðum, heilbrigdan fyrir siúkan og ódaudlegan fyrir daudlegan: og leingur er þá ecki hér að bíða eða fresta því sem fram á að fara! kistan sem geymir þinn daudlega part, þinn látna líkama, stendur hér enn fyrir vorum augum, fágud og yfirklædd með því myrkva og sorglega skarti, sem er daudans afnálan og harmsins bodskapr! skarti, sem þínir eptirlátnu ástvinir vita sómasamlegast eptir þínu og þeirra standi að heidra með þínar moldir! og hédan skal þá þetta þitt örenda dupt þegar

útborid verða! hédan úr þessum kærasta
 bústad þess í lífinu, hvar það, upplífgad af
 þinni ódandlegu sál, svo leingi bió! — og
 fardu þá vel úr voru samfélagi! Þinn reglu-
 sami, ydni, árvækri, trúi, vandláti, réttvísi
 embættis andi hvíli jafnan yfir þínum eptir-
 mönnum, og verði embættismanninum lýs-
 andi eptirdæmi! Vort þacklæti heidri þína
 minning fyrir allt það nytsama og góða sem
 þú leitadist við að stipta og stiptadir í þínu
 undæmi og voru félagi, meðan þú hiá oss
 dvaldir! og, látum oss þá taka upp þessar
 jafnesku leifar vors framlidna! látum oss
 fylgia þeim út hédan á leid til síns síðarsta
 bústadar! og á meðan sýngia: *gladur hédan
 vil eg venda &c.*”

Æ t t a r t a l a.

Fadir vors góðfræga stórhöfðingja var Þórarinn Jónsson Sýslumadur í Vadlasýslu. Hans fadir var Jón, Sýslumadur í tédri sýslu og Klausturhaldari til Múnkaþverár, Jónsson á Hraunum umbodshaldara Hólabiskups í Fliótum, Sveinssonar prests á Bardi Jónssonar á Siglunesi, Guðmundssonar. Sira Sveinn var fyrst Conrektor að Hólum, síðan Dómkirkiuprestur þar, og loks prestur að Bardi, og þókti einhvörr enn lærdasti maður, sem síá mál af Sciagraphia Mag. Hálfdáns og bréfum ens nafnfræga Olafs Worms, er opt leitadi hans ráða. Kvinna Sira Sveins var Biörg Olafsdóttir prests að Breidabólstað, Erleendssonar prests samastadar, Pálssonar sýslumans, Grímssonar sýslumans, Pálssonar, Brandssonar lögmans Jónssonar Officialis að Greniadarstað Pálssonar og Þórunar Finnbogadóttur ens gamla að Ási Jónssonar Lángs í Axarfyrði, sem Lángs ætt er víðkænd. Móðir Páls sýslumans Grímssonar á Möðruvöllum var Helga Narfadóttir Þorvaldssonar og Þuridar Biörnsdóttur riddara ens ríka á Skardi Þorleifssonar.

Módir Biörns ríka var *Christín*, er köllud er Vatnsfiardar *Christín*, *Biörnsdóttir* riddara Jórsalafara *Einarssonar* og Grundar-*Helgu*. Fadir *Einars* var *Eiríkr* riddari son *Sveinbiarnar* í Súðavík.

Módir *Biargar Olafsdóttur* var *Sigríður* Þorvardsdóttir enn módir Síra *Olafs* var *Biörg* dóttir *Kraks Hallvardssonar* og *Helgu* móður Gudbrands biskups, og má þá ætt rekia til *Lopts* ríka á Mödruvöllum og *Biörns* ríka hirdstióra á Skardi, er strax var nefndur.

Kvinna *Jóns Sveinssonar* umbodsmanns var *Helga Guttormsdóttir Jónssonar*, er bió á Hraunum í Flíótum, og *Málmfrídar Illhugadóttur* ráðsmans á Hólum *Jónssonar Illhugasonar* prests *Gudmundssonar* prests í Múla. Módir *Jóns Illhugasonar* var *Málmfrídur Jónsdóttir Finnogasonar* lögmans og *Málmfrídar* dóttur *Torfa Arasonar* riddara og hirdstióra og *Akra-Christínar* dóttur *Þorsteins Lögmans Olafssonar*. Módir *Málmfrídar Illhugadóttur* var *Haldóra Skúladóttir* systir *Þorláks* biskups. Módir *Haldóru* var *Steinun Gudbrandsdóttir* biskups *Þorlákssonar Hallgrímssonar Sveinbiarnarsonar* Officialis ad Múla Þord-

arsonar. Módir *Sveinbiarnar* var *Þórdís Finnbogadóttir Jónssonar Lángs*, hvörs ádur er gétid. Módir *Gudbrands* var *Helga Jónsdóttir* lögmanns *Sigmundssonar* prests og *Solveigar Björnsdóttur* ríka *Þorleifssonar* og *Olafar Loptsdóttur* riddara á Möðruvöllum *Guttormssonar Örnúlfssonar Jónssonar*. Kvinna *Guttorms* var *Sophía Eiríksdóttir* ens ríka *Magnússonar Svalbards*; Módir *Sophíu* var *Ingirídur Loptsdóttir Þórdarsonar* og *Málmfrídar Arnadóttur* af enni stóru *Askeyar* ætt í Noregi.

Módir *Þórarins* sýslumanns var *Gudrún Þórarinsdóttir* Klausturhaldara á Möðruvöllum. Fadir *Þórarins* var *Vígfús* á Hóli í Köldukinn, 16 barna fadur, vitur maður og vel mentur, sonur *Didriks* undirkaupmanns í Húsavík, er var danskur að kyni af góðum ættum. Kona *Vígfúsa* var *Cecíliu* dóttir *Þórarins* á Víkingavatni, ádugs manns og ágiæts. Módir *Gudrúnar Þórarinsdóttur* var *Ingibjörg Marcúsdóttir*, prests í Laufási, *Geirssonar* prests á Helgastöðum, *Marcússonar*, bónda í Felli á Kinn, *Geirssonar* prests, er og svo var múnkur. Módir *Sira Markúsar* var *Steinn Jónsdóttir Þorsteinssonar* prests *Illhugasouar* prests *Gud-*

mundssonar prests í Múla, sem fyrr er nefndur. Módir Sira Þorsteins var *Málmfríður* dóttir *Jóns Finnbogasonar* lögmans. Módir *Jóns Þorsteinssonar* var *Sigríður Jónsdóttir*, *Einarssonar* bónda *Bryniúlfssonar* á Espihóli, er átti *Solveign Grímsdóttur* sýslumans *Pálssonar Brandssonar* lögmans, hvörs áður er gétid. Kvinna *Jóns Einarssonar* var *Málmfríður Biarnadóttir Erlendssonar* á Kétilstöðum *Biarnasonar*, er kalladur var *Hákalla-Biarni*, og *Ragnhildar Þorvardsdóttur Loptssonar* ríka á Möðruvöllum. Módir *Biarna Erlendssonar* var *Gudríður Þorsteinsdóttir Finnbogasonar* lögmans. Módir *Ragnhildar Þorvardsdóttur* var *Margrét Vigfúsdóttir* hirdstióra *Ivarssonar Hólms* hirdstióra, edalmanns úr Noregi.

Módir *Steinunar Jónsdóttur* var *Gudríður Arnadóttir* frá Grítubacka *Magnússonar Arnasonar* í Stóradal, *Péturssonar Loptssonar Ormssonar Loptssonar* ríka á Möðruvöllum, og var módir *Lopts Ormssonar Solveig Þorleifsdóttir*, systir *Biörns* ríka hirdstióra á Skardi. Módir *Arna Magnússonar* á Grítubacka var *Þuríður Sigurd-*

ardóttir officialis ad Greniadarstad *Jóns-sonar* biskups *Arasonar*. Kvinna *Jóns* biskups var *Steinun Sigurdardóttir Sveinbiarnarsonar* officialis í Múla, 50 barna födu-
urs, hvörs áður er gétid. Módir *Magnúsar Arnasonar* í Stóradal var *Þorbiörg Eyúlfsdóttir* riddara *Arnfinnssonar* riddara *Þorsteinssonar* lögmans og hirdstióra *Eiðolfssonar*. Módir *Þorbiargar Eyúlfsdóttur* var *Snælang Gudnadóttir* í Bolúngavík *Oddssonar Lepps* lögmans *Þórdarsonar*. Kvinna *Gudna* var *Þorbiörg* systir *Ara* ríka á Reikhólum *Gudmundssonar*, er *Gudmundar* ætt er frákominn. Módir *Arnfinns* riddara var *Arnþrúdur Magnúsdóttir Svalbarda Brandssonar Eiríkssonar Gudmundssonar* ens dýra, og má svo telja til landnámsmanna. Módir *Arna* í Stóradal var *Sigríður Þorsteinsdóttir Helgasonar* lögmans *Olafssonar*.

Kvinna *Arna Magnússonar* á Grítubacka var *Sigríður Arnadóttir* frá Hlíðarendu, nafufrægs höldingia, sem margt stórmenni er frá komid. *Arni* var *Gislason Hákonarsonar Hallssonar Finnbogasonar Jónssonar* Lángs úr Axarfirdi, sem áður er nefndur. Módir *Arna* á Hlíðarendu var

Ingibiörg Grímsdóttir Pálssonar Brands-sonar lögmans Jónssonar. Módir Sigríðar Arnadóttur, enn kvinna Arna á Hlíðarenda, var Guðrún Sæmundsdóttir ríks höfðingia, er bió í Asi Eiríkssonar. Kvinna Sæmundar var Guðrídur Vigfúsdóttir hirdstióra og lögmans Erlendssonar Erlendssonar af Kolbeinstada ætt. Kvinna Erlends Erlendssonar var Guðrídur Þorvardsdóttir Leptssonar ríka á Möðruvöllum. Módir Guðrídur Vigfúsdóttur var Guðrún dóttir Páls á Skardi sonar Jóns Asgeirssonar og Christínar Guðnadóttur Oddsonar Lepps lögmans. Kvinna Páls á Skardi var Solveig dóttir Björns ríka hirdstióra á Skardi, sem opt er nefndur, og er svo stuttliga talin möðurafa ætt Guðrúnar Þórarinsdóttur, móður sýslumans sáluga Þórarins.

Móduramma Guðrúnar Þórarinsdóttur, en kvinna Sira Marcúsar Geirssonar var Elin Jónsdóttir prests að Laufási Magnússonar, er talin er meðal nafnfrægustu sálma skálda á landi voru. Fadir Sira Jóns var Sira Magnús Eiríksson prests að Audkúlustöðum Magnússonar, er bió samastadar. Módir Elínar Jónsdóttur var Guðrún dóttir Sira Jóns í

Miklagardi Þórdarsonar og Ingibiargar Rafnsdóttur frá Skördum, er Rafns ætt er vidkænd, Oddssonar Asmundssonar, bróður Orms lögmans Sturlusonar að Stadarfelli Þórdarsonar; var kvinna Sturlu Gudlaug Finnbogadóttir lögmans Jónssonar. Módir Sira Jóns Magnússonar var Steinvör Pétursdóttir Philippussonar Þórarinssonar frá Svínavatni. Kvinna Philippusar var Solveig dóttir ens nafnfræga Jóns Magaussonar frá Svalhardi, sýslumans í Vadlaþingi, Þorkéllssonar prests í Laufási Gudbiartssonar prests samastadar Asgrímssonar prests Gudbiartssonar Vermúndarsonar Kögus, og má þá ætt telja til höfðingja í landnáms tíð. Kvinna Jóns Magnússonar var Ragnheidur Pétursdóttir Loptssonar Ormssonar Loptsf. ríka á Mödruvöllum. Kvinna Magnúsar á Svalbardi Þorkéllssonar var Christín dóttir Eyólfs riddara Arnfinnssonar riddara Þorsteinssonar, hvörra áður er gétid. 'Telja mætti fleira stórmenni er vor framlidni höfðingi var afkominn, enn af því sem gétid er má sjá að födurætt hans má á allar síður rekja til enna göfugustu manna á landi voru. En eptir er nú módurætt hans, sem ei er síður tigin að göfugmenni, enn þar hún er áður til-

forna prentud í æfisögu biskupsfrúr sálugu Þórunnar Olafsdóttur, þá má hana stuttlegar yfirfara, líka og koma báðar ættirnar víða saman þá frammí sækir.

Módir sáluga Conferenceráds *Stepháns Þórarinssonar* var *Sigrídur Stephánsdóttir* systir þess góðfræga stórhöfðinga Stifamt-mans sáluga *Olafs Stephánssonar*. Fadir hennar var *Sira Stephán* á Höskuldstöðum *Olafsson* prófasts á Hrafnagili *Gudmundssonar*. Módir *Sira Stepháns* var *Anna* dóttir ens nafnfræga þjóðskálds *Síra Stepháns* prófasts að Vallanesi *Olafssonar* prófasts í Kirkiubæ *Einarssonar* officialis að Eydölum *Sigurdssonar*. *Sira Einar* var skáld mikid, og frá honum er kominn hinn göfugasti ættþríngur. Fadir hans var *Sira Sigurdur* prestur að Stad í Kinn *Þorsteinsson* prests *Nicolássonar* Príors á Möðruvöllum. Kvinnu *Sira Stepháns Olafssonar* að Vallanesi var *Gudrún Þorvaldsdóttir Olafssonar* klausturhaldara á Möðruvöllum *Jónssonar Sigurdssonar* í Búdardal *Oddssonar Geirmundssonar Olafssonar Tóna Þorvaldssonar*, og voru þeir fedgar í mestu höfðingia og rikismannatölu á Vestfirðum. Módir *Gudrúnar Þorvaldsdóttur* var *Haldóra Jóns-*

dóttir sýslumans og ættsæls höfðingja á Holtastöðum *Biörnssonar* officialis á Melstad *Jónssonar* biskups *Arasonar* á Hólum. Móðir *Jóns* á Holtastöðum var *Steinun Jónsdóttir* sýslumans á Svalbardi *Magnússonar Þorkéllssonar*, sem áður er gétid, og má telja ætt þessa til *Odds* Lepps lögmans og *Biarnar* ríka, samt þeirra fedga *Eyólfs* og *Arnfinns* riddara, og annars stórmennis. Kvinna *Jóns* á Holtastöðum var *Gudrún* dóttir *Arna Glássonar* á Hlíðarenda, hvörs ætt áður er talin. Kvinna *Sigurðar Oddssonar* í Búdardal var *Steinun*, systir *Orns* lögmans, *Sturludóttir Þórdarsonar*, sem fyrr er nefndur. Móðir *Sturlu* var *Gudfinna* dóttir *Jóns Asgeirssonar* og *Christlunar* *Gudna*-*dóttur Oddssonar* Lepps lögmans. Kvinna *Jóns Sigurðssonar* í Búdardal var *Margrét Eiríksdóttir* í Ásgardi *Gudmundssonar Andréssonar* *Gudmundssonar* ens ríka *Arasonar*, bróður *Rafns* lögmans *Gudmundssonar*. Kvinna *Gudmundar Andréssonar* var *Járnþrúdr Þorleifsdóttir* hirdstióra *Biörnssonar* ríka á Skardi. Kvinna *Eiríks* í Ásgardi var *Gudrún Gunnlaugsdóttir Teitssonar* ens ríka í Biarnanesi.

Kvinna *Olafs Jónssonar* klausturhaldara var Þórun dóttir *Benedicts* ríka á Mödruvöllum *Haldórssonar* prests *Benedictssonar Grímssonar Pálssonar Brandssonar* lögmans, sem áður er nefndur. Kvinna *Benedicts* ríka var *Valgerður Björnsdóttir Þorvaldssonar* á Æsustöðum og *Herdísar Gísladóttur* hálfsystur *Arna* á Hlíðarenda.

Módir *Sigrídar Stephánsdóttur*, enn anna vors sáluga Conferenceráds *Stepháns Þórarínssonar* var *Ragnheidur Magnúsdóttir* á Stórhóli sýslumanns *Björnssonar* sýslumanns *Pálssonar* sýslumanns *Gudbrands-sonar* biskups, hvörs ætt fyrr er talin. Ektahústrú *Gudbrands* biskups var *Haldóra Arnadóttir* frá Hlíðarenda *Gíslasonar*. Kvinna *Páls* sýslumanns *Gudbrandssonar*, var *Sigríður Björnsdóttir* sýslumanns *Benedictssonar* ríka *Haldórssonar*. Kvinna *Björns Benedictssonar* var *Elin* dóttir *Páls* á Stadarhóli *Jónssonar Magnússonar* á Svalbardi. Módir *Elinar* var *Helga* dóttir *Ara* lögmans *Jónssonar* biskups *Arasonar*. Ektahústrú *Ara* lögmans var *Haldóra Þorleifsdóttir Grímssonar* á Mödruvöllum.

Ektakvinna sýslumannsins *Björns Pálssonar* á Stórhóli var *Ragnheidur* dóttir *Mag-*

núsar á Reikhólum Arasonar í Ögri sýslumans Magnússonar, sýslumans í Bæ á Raudasandi, Jónssonar Magnússonar á Svalbardi, sem opt er nefndur. Ektakvinna Magnússar Jónssonar var Ragnheidur dóttir Eggerts lögmans og riddara Hannessonar riddara og hirdstióra Eggertssonar riddara og lögmans í Víkinni í Noregi. Hustrú Hannesar hirdstióra var Gudrún dóttir Biörns í Ögri Guðnasonar Jónssonar Asgeirssonar, sem áður er nefndur. Módir Biörns í Ögri var Þóra dóttir Biörns ríka Þorleifssonar, enn ektakvinna hans var Ragnhildur dóttir Biarna á Kétilstöðum og Ragnhildur Þorvardsdóttir Loftssonar ríka á Möðruvöllum, sem fyrr er getid. Ektakvinna Ara Magnússonar í Ögri var Christín Guðbrandsdóttir biskups. Kvinna Magnússar Arasonar á Reikhólum var Þórun ríka Jónsdóttir sýslumans Vigfússonar sýslumans Þorsteinssonur Finnbogasonar lögmans Jónssonar. Ektakvinna Þorsteins Finnbogasonar var Cecilia dóttir Torfa ríka í Klofa Jónssonar sýslumans Olafssonar Loftssonar ríka. Ektakvinna Olafs Loftssonar var Gudrún dóttir Rafns lögmans Guðmundssonar. Kvinna Jóns sýslumans Olafs-

sonar var *Ingibiörg* dóttir *Eiríks* í Ási. Ektakvinna *Torfa* í Klofa var *Helga Gudnadóttir* frá Ögri og Þóru dóttur *Biörns* ríka á Skardi. Ektakvinna sýslumannsins *Vígfúsa Þorsteinssonar* var *Anna* dóttir *Eiðlfs* í Dal *Einarssonar* lögmans *Eiðlfssonar*. Módir *Önnu* var *Helga* dóttir *Jóns* biskups *Arasonar*. Egtahústrú *Einars* lögmans var *Hólmfríður Erlendsdóttir Erlendssonar* af Kolbeinstada ætt. Kvinna *Jóns Vígússonar*, en módir *Þórunar* ríku var *Ingibiörg* dóttir *Sira Biörns Gíslasonar* officialis að Saurbæ bróður *Arna Gíslasonar* á Hlíðarenda. Módir *Ingibiargar* var *Málmfríður* dóttir *Sira Torfa* í Saurbæ sonar *Jóns*, Príors á Mödruvöllum *Finnbogasonar* lögmans *Jónssonar*.

Ektakvinna sýslumanns *Magnúsa Biörnssonar* á Stórhóli var *Sigríður* dóttir Mag. *Jóns* biskups *Vígússonar* sýslumanns *Gíslasonar* lögmans *Hákonarsonar* sýslumanns *Arasonar* á Hlíðarenda, sem áður er nefndur.

Ektakvinna *Hákonar* var *Þorbiörg Vígúsdóttir* sýslumanns *Þorsteinssonar*. Ektakvinna *Gísla* lögmans var *Margrèt Jónsdóttir* prests að Gördum á Alptanesi *Krákssonar*; var *Sira Jón* hálfbróðir *Gudbrands*

biskups og var kvinna hans *Jarþrúdur* dóttir *Þórólfs Eyólfssonar* frá Hialla systursonar *Ögmundar* biskups. Módir *Jarþrúdar* var *Margrét Erlendsdóttir* lögmans *Þorvards-sonar* lögmans *Erlendssonar* af Kolbeinstada ætt. Egtakvinna *Vigfúsa* sýslumans *Gíslasonar* var *Katrín* á *Stórólfsbhvoli Erlendsdóttir* sýslumans *Asmundssonar Þorleifssonar* lögmans *Pálssonar* á Skardi. Kvinna *Erlendar Asmundssonar* var *Salvör* dóttir *Sira Stepháns í Odda Gíslasonar* biskups *Jónssonar*, hvörs egtahústrú var *Christín Ei-ólfsdóttir* Mókolls í Haga og Helgu dóttur *Þorleifs* hirdstjóra *Biörnssonar* ríka á Skardi.

Ektakvinna *Jóns* biskups *Vigfússonar* var *Gudrídur Þórdardóttir* prests í Hítárdal *Jónssonar* prófasts samastadar *Gudmundssonar Jónssonar* sýslumans *Þórdarsonar*. Módir *Jóns* sýslumans var *Elin Pálsdóttir* systir *Ögmundar* biskups, enn ektakvinna *Sigrídur Halldórsdóttir* ábóta *Tirfíngssonar*. Ektakvinna *Sira Jóns Gudmundssonar* var *Gudrídur Gísladóttir* lög-
mans *Þórdarsonar* lögmans *Gudmundssonar*. Egtahústrú *Gísla* lögmans var *Ingi-
börg* dóttir *Arna* á Hlíðarenda. Egtahústrú

Pórdar lögmans var *Jórun* dóttir þess ríka höfðingja *Síra Pórdar* í Hýtardal *Einarssonar* hirdstjóra á Hofstöðum *Pórólfs*sonar.

Ektahústrú *Síra Pórdar Jónssonar* í Hýtardal var *Helga Arnadóttir* lögmans *Oddssonar* biskups *Eiríkssonar* officialis að Eyðölum. Ektahústrú *Odds* biskups var *Helga* dóttir *Jóns Björnssonar* á Holtastöðum, sem fyrr er nefndur. Ektahústrú *Arna* lögmans var *Pórdís Jónsdóttir* á Siáfarborg *Jónssonar* á Ökrum *Grímssonar* lögmans á Ökrum *Jónssonar*. Ektakvinna *Gríms* lögmans var *Gudny Þorleifsdóttir* riddara *Björnssonar* ríka. Egtakvinna *Jóns Grímssonar* á Ökrum var *Póra* dóttir *Síra Thómasar Eiríkssonar* á Mælifelli, og *Póru* dóttur *Síra Olafs* í Laufási og *Helgu* barnamóður biskups *Jóns Arasonar*; enn *Helga* var *Sigurðardóttir Sveinbiarnarsonar* officialis í Múla af Lángs ætt, sem áður er gétid. Ektakvinna *Jóns Jónssonar* á Siáfarborg var *Sigríður Þorleifsdóttir Þorgrímssonar* frá Lögmanshlíð, og var móðir hennar *Pórdís Jónsdóttir Magnússonar* á Svalbardi sem optar er nefndur.

Af þessu sem nú er talid má sjá að ættir þær er vor framlidni höfðingi á kin sitt til að

rekia, hafa um nockrar aldir verid hinar tign-
ustu og göfugustu í landi voru, og ef vildi,
mætti færa þær upp til kóngborinna manna
í fyrndinni; enn af því sem gétid er mun
audsætt ad ættgöfgi vors sæla Conference-
ráds er ad öllu sambodid höfdingskap hans
og stórmensku.

L í t i l l

M i n n i s - V a r d i

reistur at leidi

Hávelborins Herra Conferenceráds

Stepháns Thórarensen,

Amtmanns yfir Nordur og Austur Amti Islands,
samt Riddara af Dannebrog's Ordu;

af

Hans Nafns og Minningar

skyldugasta heidrara

Jóni Jónssyni,

presti til Grundar og Mödrufells.

Hví liggur dygd
 lostin harmi,
 réttvísi slýr i felur?
 hví er glæpur
 svo gleði sollinn,
 hælíst um lasta líd?

Tílefni er nógt
 trega sem hláturs,
 hverjum á sinn hátt:
 dáiinn er hinna

vinur og vörður,

fjandi þessra fallinn!

Íslands *Kato*

amtinadur *Stephán*,

rád og *riddari* konungs!

hann er hér eingan

haldi sinn líka

ad aldri og adli saman.

Vegs og geingis

vagni hann ók

æfi skeidvöll yfir;

meira var þó hitt

at mörgum sýndi

gjætslu réttar gnæfri.

Fagur er audur

fögur eru metord,

en dýrust dygd af öllu;

þaug nær fölna

og á þrotum verda,

tekur hún besta blóma.

Misti þar jöfur

merkan fulltrúa,

landstjórn vænsta vörd;

mistu hér á fróni

mentagyðjur

vin og velgjörara.

Mistu bjargvætt

réttur og ráðvendni,
 ótta þeirs fllsku drýgja;
 jafnoki hans
 und' jadri himins
 fár mun í öllu finnast.

Vitsku og dygdar
 verdleik matti,
 en réttvísi helg nær heimti,
 gjörði hann öllum,
 frændum sem fjendum,
 jafn hátt undir höfði.

Embætti rak
 með alúd stærstu,
 lét fyrri líf enn dugnad.
 Vildi hann fremur
 vera enn sýnast
 góður, svo gagni sætti.

Héldt hann réttvísi
 hærsta dygda,
 þó fáa opt vinni vini;
 miskun án hennar
 mannprýdis elju;
 stelur sú gédi guma.

Klerks sem leiks
 klækjum stöckti,
 fann hér ei skálkur skjól.
 Góðum hann unnti

fyrir góðs sakir,
mat fremur rétt enn rykti.

Samdi úrskurdi
sína með vandlæti;
lét ei smjádur smella.
Alvöru sanna
en ei yfirskin,
vottudu verk hans öll.

Konúngi hollur
það krýndi reynsla,
á grid sín aldrei géck.
Virdti hann andskota
að vettugi,
galdt forsmán við geyi.

Landslöðurs hylli
með laga vardhaldi
ávann, en ecki látum;
nafnbætur þág
af niðlúngi stórar,
stærstar þar aldrei æskti.

Fróns heill til hlýtar
frama sókti,
krýndu vilja verk;
þó audna þjóðar
ymsu hneckti,
skein hans ráð að skjærra.

Meiri er hreysti

móti straumi
brjótast, enn undan berast.
Eingi verður
af orku frægur,
nema orki ards með þrautum.

Gagn vildi öðrum
til gagns efla,
en ei til sýnis-sóma;
manndád virddi
í manni hvörjum,
en hvörki ætt né ódul.

Mundáng stillti
millum fornra
og nýrra sida í sumu;
svo vildi adra
sem sjálfur var,
fasttæka ráds og reglu.

Létat munads
né manns hylli
skyldu raska rækt;
svo vildi adra
sem sjálfur var,
sinni stétt til sæmdar.

Skinhelgi ad jöfnu
vid skrum lagdi,
hræsni vid hreckvísi,

letimögum
og landeydum
skaut hann skélk í bríngu.

Var á fé spar
vid foldar sugur,
en ör til adalheilla;
opt er sönn miskun
og satt örlæti
léttvæg á mógans met.

Glensi ei sinni
né glisyrðum,
möttu dárar dramb;
stadfesti réttar
stríðleik hétu;
lof er íllra lastan.

Öfund féckst ei um
né öfundadi,
sér var sjálfum nærstur;
bakmælgis - ecki
burdi sinni;
galdt lausúng vid lýgi.

Þoldi sem hetja
þúngt mótlæti,
hneig sem hetja í val;
á hólmi skal rétta
hreysti marka;
þar er sigur sýnnstur.

Er um það vætti
 öld hönum skyldug;
 dæmir madur af merkjum.
 En hvörn hinn Alvísi
 dóm um dæmir,
 sjest á ragna rökri.

Undir fimmtýgir ár
 þénti fylki Dana,
 nær siötýgir sólar;
 manntýr lifir
 þó madur deyi,
 hvörn sér góðan gétur.

Lífs er opt dygd
 lostin hatri,
 en sökud fallin frá.
 Mångi veit hvað átti
 nema mist hafi;
 opt er góður geingin.

Ætti sjö slíka
 Ísaland verði,
 máské það mundi eydast
 jardeldum af
 og ísa þökum,
 en vart af lagaleysi.

Gráta Baldur
 góðar kyndir,

Þur eru þackar tár;
 sýnir jafnan
 serkvörs óður,
 af hvörju er bergi brotinn.

Hönum reis varda
 helg réttvísi
 í brjósti bandamanna!
 Baldjökull fyrri
 brádni sem ökkur,
 en nafn hans niðjum gleymist!

Géf, alfadir!
 glíka að dygdum,
 mun þá landsheill lifa;
 en hróður þinn
 hallir gimlis
 um eilífd endurkveda!

Stephan Þorarinsson.

Hvörr er sá nidur
 i nordri heyríst,
 sem harmahliöd
 hliómi i fjarska?
 erat þó qvein
 sem konur sýti,
 ne ópi líkt
 úngra barna!

Er sem heimanna
 í einu sýti
 stálklædd fiöld
 við foríngia lát,
 ok af sútum sva
 svelli hiarta,
 at briósti frá
 brynian spríngi.

Eda sem frón
 fialls und rötum
 hristi hart
 helstríðs skiálfti,
 eda daudi siálfur
 dapurt andvarpi
 sendur naudugur
 at sækia príðmenn.

Hermir sá hliómur
 harmatölur
 íta í ítrasta
 Ísaláds hluta,
 at í gröf máské
 giæfa muni
 farin Nordurlands
 með foríngia lidnum.

Er *Stephán* hné
 til hvíldar þreittur
 Þórarínssonur
 þjóðar jadar,
 ok eptir skírast
 skin ok lángevinn
 rann hans æfisól
 í ægi dauda.

Sníallast var hann sambland
 snildar ok idni,
 sálar skarpsýni,
 sálar lángsýni
 ok sinniskrapta
 með sinisþoli; —
 enn hit siálfráða
 var engvu síður.

Vildi hann síns
 velmátt umdæmis
 ebla fremur

en eiginn hag;
ráðvandur haun reyndist
ok reckum dugandi
fadir edur bródir,
þó færskildir væru.

Ok óttadist aldrei
at annara glansi
á siálfs síns mundi
sorta bera. —
Gott eitt hann vildi,
ok gódir dugandi
sér hann því vissi
samtaka mundi.

Vel einnig vissi
sá hinn vitri halur
at samburd haun þoldi
við seggi flesta; —
hnidradi því engvum
né þótt óvinur væri; —
bakmáll vissi hann siálfsan
sig mest smánar.

Skýldi hann aldrei skálkum
undir skialdarrönd tignar,
því miskun slíka
matt hann jafna
giöf af þjófstolnu
þjófi veittri —

ok skautst ei undan skyldu
fyri skrum heimskíngia.

Sem rödulgeisli
réttlínis færi
sólu frá
til fylgihnatta,
eins rétt hann þræddi
réttinda götu,
hvörki fyr lof né last
hann leit til hlidar.

Fordildarlaust
hann fösturjördu
unni bædi ok
adstodadi;
leitadi ei frama,
en frami kom siálfr
heim til hans í hlad,
ok hiá hönum gisti

Fordildarlaust
hann fösturjördu
unni sem móður
mögur hinn besti!
Því unni hann öllum
er unnu fösturjörd,
ok sýndu sig hennar
sonu dugandi.

Mun hafskip fyrr
 hafnar leita
 Baldjökuls í
 bugðu midri,
 ok hvalur fyrr
 við Hofs jökul
 núa hlid
 en nafn hans deyi.

Æ mun þat nefnt
 ásamt verða
 hins itra *Jóns*
*Eriks*sonar,
 ok hins mikla *Skúla*
Magnússonar,
 fögur ætíð þrí-sól
 fósturjardar.

Ok hans minning æ
 á minningar hinni
 lióma sem fegurst
 leidarstiarna
 Íslands ókomnu
 embættismanna,
 þeirra er vilja verk
 vanda skyldu

Enn Ísafold
 með elsku – módur
 bragníngs bein

und barni geima, —
 ok fagna þeim
 feigins deigi,
 er hún þeim úngum
 aptur skilar.

B. Thorarensen.

† † †

Hvílir und steini
 höfudsmadur
 nordur og anstur-
 amts á Íslandi:
 Það er: *Stephán*
Þórarinssonur,
 Conferenzrád
 og Konúngs Riddari;
 Lögmadur var
 vetur tíu,
 enn Amtmadur
 of fiörutýgi.
 Fæddr þ. 24 aug. 1754,
 dáinn þ. 12 mart. 1825,
 giptiz þ. 12 sept. 1785
 Höfðíngssvanna
Ragnheidi Vigfúsdóttur
 Valdsmanns.

Börnum átián
 bestur fadir;
 syrgia tólf
 sáran missi.
 Sá var kóngi
 þegn dyggvastur,
 landsbúa allra
 leidarstiarna.

Munu fáir
 að mentum fremri
 dád né dreingskap taldir;
 réttlæti hans
 og ráðsvinnu
 manus hvör prísar mögur.

Syrgir land,
 syrgia lýdir
 látinn er landsprýdi;
 enn uppi man
 ordstír frægstur,
 öll uns reigin rofna.

G.

HNEIG. AD. GRUND.
 HÖFDINGI. FRÆGUR.
 VID. BRADA. KOMU. BANA-STUNDAR.
 ISLANDS. NORDUR-AMTS.
 YFIR-STYRIR.
STEPHAN. THORARENSEN.
 CONFERENCERAD; RIDDARI AF DANNEBROGE.
 FERTUGUR AMTMADUR, FATTÍTVEIMUR MANUDUM.
 LÖGMADUR OG VICE-LÖGMADUR Í TÍVAR.
 FÆDDUR XXIV AUG. MDCCLIV. DAINN XII. MARTZ
 MDCCCXXIII.

EKTA-FRU. BESTRI. ELSKADUR. MAKI.
 ATJAN. BÖRNUM. ASTRIKUR. FADIR.
 VITUR. STJORNSAMUR. VALINKUNNUR.
 ÆTT-JARDAR. SINNAR. OG. ÆTTAR. PRYDI.

Svo burthverfa vegsemd, audur, völd!
 Gröf allt hjúpar — Gódra leidum yfir
 Grær lofstýr og minning dáða lifir.
 Þær vid æfi- þeckjást ljósar-qvöld.

Syrgir Themis, sýtir Amt og Land.
 Hverr má þessi hefja fremri blóma?
 Hin ni-jafna lotning vinna' og sóma?
 Betur heidra STEPHANS Nafn og Stand?

Heidrudum Svila setti
 M. STEPHELSEN. Dr.

Hic tumulus etiam mortalia fatetur,
 quæ terra genuit
 nam — dum anima, quæ coelo debet originem, astra repetit —
 continet reliquias
 Viri Immortalis

STEPHANI THORARENSEN,

Qui

Regi a Consiliis Conferentiarum erat,
 Eques auratus Ordinis Danneburgici
 et — per quadraginta fere annos —
ISLANDIÆ septentrionalis & orientalis Præfectus;
 cætera
 natus die xxiv. Augusti MDCCLIV.
 denatus die xii. Martii MDCCCXIII.
 Uxorem dilectissimam

RAGNHEIDAM VIGFUSI FILIAM SCHEVING

die xv. Septembr. MDCCLXXXIII. in matrimonium recepit,
 ex qua octodecim procreavit liberos,
 quorum duodecim adhuc sunt superscites.
 Cujus
 in Regem amorem, in patriam pietatem,
 in munere exsequendo dexteritatem & vigilantiam,
 justitiam & integritatem
 pauci nostratium exæquarunt,
 nemo unquam exsuperavit.

Cui

consilio & prudentia patriam juvare,
 fidelitate & benevolentia amicos sublevare,
 caritate & amore propinquos complecti,
 curæ cordique semper fuit.

Qvem

boni omnes patriæ decus æstimarunt,
 subditi justitiæ vindicem agnoverunt,

propinqui familiæ columnæ experti sunt.

Quo

igitur sublato, patria luget,

amici moerentur, propinqui plorant.

*Sic socio nunquam obliviscendo
moestissimus posuit*

P. Melsted.

Utgéfid á kostnad erfingia, og samātekid af
Dr. Philos. Sira Gísla Bryniflfsyni.

